

УДК 72.025:72.034.4(477)
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2025.06.1499>

CORAM TE: НОВІ АРТЕФАКТИ, ВІДКРИТІ ПІД ЧАС РЕСТАВРАЦІЇ ФАСАДУ ПАЛАЦУ КОРНЯКТА У ЛЬВОВІ

Василь КАРПІВ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1297-8829>

кандидат мистецтвознавства, викладач,
Львівська національна академія мистецтв,
реставратор творів монументального мистецтва,
керівник реставраційного бюро «Karp Restorer»,
вул. Кубійовича, 38, 79011, м. Львів, Україна,
e-mail: vasyllkarpiv@gmail.com

Ірина ЗМІЄВСЬКА

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-0437-0892>

молодша наукова співробітниця,
Львівська національна академія мистецтв,
реставраторка творів монументального мистецтва,
менеджерка проєктів реставраційного бюро «Karp Restorer»,
вул. Кубійовича, 38, 79011, м. Львів, Україна,
e-mail: irarest31@gmail.com

Оксана ГЕРІЙ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8383-227X>

кандидатка мистецтвознавства, старша наукова
співробітниця, Інститут народознавства НАН України,
відділ мистецтвознавства,
проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна,
e-mail: oheriy@ukr.net

Метою статті є узагальнити результати комплексу реставраційно-дослідницьких робіт, здійснених на фасаді палацу Корнякта (Львів, пл. Ринок, 6) впродовж 2024–2025 років і на основі залучення нововиявлених особливостей мурування, пластичного оздоблення, рустування, кольорування фасаду простежити зміни у зовнішньому вигляді споруди впродовж століть її функціонування. Методологія дослідження ґрунтується на комплексному залученні різних методів, принципів і концепцій.

Ключові слова: фасад палацу, ренесансна кам'яниця, пам'ятка архітектури національного значення, реставраційне дослідження, мистецький стиль

Vasyl KARPIV

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1297-8829>

Ph.D in Art Studies,

Restorer of Monumental Art,

Head of the Restoration Bureau «Karp Restorer»,

Lecturer at the Lviv National Academy of Arts,

38, Kubyovycha Str., 79011, Lviv, Ukraine,

e-mail: vasyllkarpiv@gmail.com

Iryna ZMIEVSKA

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-0437-0892>

Restorer of Monumental Art,

Project Manager of the Restoration

Bureau «Karp Restorer», junior researcher at the Lviv

National Academy of Arts,

38, Kubyovycha Str., 79011, Lviv, Ukraine,

e-mail: irarest31@gmail.com

Oksana HERII

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8383-227X>

Ph.D in Art Studies, Senior Researcher at the Art Studies

Department,

The Institute of Ethnology of the National Academy

of Sciences of Ukraine,

15, Svobody Avenue, 79000, Lviv, Ukraine,

e-mail: oheriy@ukr.net

CORAM TE: NEWLY DISCOVERED ARTIFACTS FROM THE RESTORATION OF THE KORNIKT PALACE FACADE IN LVIV

The article examines the restoration, archival, and iconographic research of the Korniakt townhouse on Rynok Square in Lviv — a key monument of Renaissance architecture in Ukraine. The study reconstructs the building's original appearance and identifies later interventions that altered its visual integrity. Restoration and research work conducted in 2024–2025 involved a systematic examination of preserved facade layers, tracing the building's evolution from its Gothic origins to 20th-century modifications.

The relevance of the project lies in clarifying the chronological transformations of the facade and deepening the understanding of Lviv's Renaissance architectural heritage. The analysis focuses on masonry features, major facade elements, and the plastic and color decoration shaped by changes in ownership, artistic styles, and functional use.

The primary goal was to establish the sequence of historical reconstructions through stratigraphic, archival, and iconographic evidence, integrating field observations, laboratory analyses, and comparative visual and textual studies. The findings show that the townhouse's original appearance differed markedly from its current form. Stratigraphic data confirm several restoration phases aligned with documented repairs and stylistic reinterpretations.

The study refines the scientific basis for future conservation and demonstrates the value of integrated research methods in preserving Lviv's urban heritage. Since some uncovered artifacts will not remain visible after restoration, their publication becomes an important resource for further research.

Keywords: palace facade, Renaissance townhouse, architectural monument of national significance, restoration research, artistic style.

Вступ. Кам'яниця у Львові за адресою площа Ринок, 6 є визначною архітектурною будівлею, що має історичне та мистецьке значення, і включена в Державний реєстр нерухомих пам'яток України (охоронний номер 326/5). Ця споруда відома під різними назвами: кам'яниця (палац) Корнякта, королівська кам'яниця, палац Собеського тощо. У публікаціях по Львову її згадують в числі найкращих ренесансних пам'яток міста, додаючи, що вона зазнала кількох пізніших доповнень, цінних з погляду документування зміни стилів та смаків власників.

Історіографія про будинок Корнякта багата. Споруду згадують у своїх працях як історики (Д. Зубрицький [1, с. 183, 184], С. Кунаевич [2, с. 76—89], В. Лозинський [3, с. 52, 202, 315—318], Ф. Яворський [4, с. 105—119], І. Крип'якевич [5, с. 38—42], Л. Харевічова [6, с. 24—25], Свешнікова І. [7], Б. Мельник [8, с. 65—68] та інші), так і мистецтвознавці (В. Лозинський [9, с. 24—25], Ю. Пьотровський [10], В. Овсійчук [11, с. 25—26; 12, с. 72], Т. Трегубова [13, с. 59], В. Вуйцик [14, с. 31] та інші). Перші переважно зосереджують свою увагу на власниках кам'яниці, які були непересічними особистостями: грецький купець і львівський міщанин Костянтин Корнякт, воєвода белзький і руський Якуб Собеський, король Речі Посполитої Ян III Собеський, магнатські родини ХІХ ст. (Жевуські, Ходкевичі, Понінські, Любомирські). Новітня історія споруди пов'язана з використанням її як приміщення музею, спочатку Національного музею імені короля Яна III (1910—1939), з 1940 року — Львівського історичного музею. Мистецтвознавці ж аналізували розпланування будинку, стильові риси його архітектури, зміни фасадів та інтер'єрів, що відбувались у процесі перебудов та реставрацій.

Впродовж останніх років відбуваються чергові заходи зі збереження споруди, зокрема її фасаду, згідно з проектом 2022 року «Реставрація фасаду Палацу Корнякта 1580 р. — пам'ятка архітектури національного значення (охор. № 326/5) на пл. Ринок, 6 в м. Львові» (замовник КЗ ЛОР «Львівський історичний музей», виконавець ФОП Василя Остап Тадейович). У 2024—2025 роках до реставраційних досліджень й робіт зі збереження пластичного оздоблення фасаду залучене реставраційне бюро «Karp Restorer» під керівництвом Василя Карпіва. Під час

цих робіт було виявлено низку деталей, прихованих за пізнішими нашаруваннями. Вони десь підтверджують відомі історикам та мистецтвознавцям факти, а десь ставлять нові запитання.

Метою статті є узагальнити результати комплексу реставраційно-дослідницьких робіт, здійснених на фасаді палацу Корнякта (Львів, пл. Ринок, 6) впродовж 2024—2025 років і на основі залучення нововиявлених особливостей мурування, пластичного оздоблення, рустування, кольорування фасаду простежити зміни у зовнішньому вигляді споруди впродовж століть її функціонування. Результати комплексу реставраційно-дослідницьких робіт включають системне вивчення збережених шарів декорування фасаду й дають змогу реконструювати поетапну еволюцію будівлі від готичного часу до модифікацій ХХ століття. Увага авторів зосереджена на аналізі особливостей цегляного мурування, архітектурного komponування основних елементів фасаду, характеристик пластичного й кольорового оздоблення палацу відповідно до зміни власників, мистецьких стилів, функціонального призначення споруди. Публіковані результати розширюють попередній корпус знань про цю пам'ятку архітектури національного значення, поглиблюючи розуміння історії змін кам'яниці упродовж століть. Після завершення реставраційних робіт не всі виявлені артефакти будуть у повному обсязі візуально доступні спостерігачеві, а тому їх публікація є важливим джерелом для подальших досліджень.

Методологія дослідження ґрунтується на комплексному залученні різних методів, принципів і концепцій.

Основна частина. Загалом у працях дослідників виділено кілька етапів спорудження кам'яниці № 6 на львівській площі Ринок. Перший сягає ще часів ХV — першої половини ХVІ ст., коли тут стояли будинки, збудовані в стилі готики. У 1571 році Костянтин Корнякт (1517—1603), успішний торговець тканинами і вином, особистий секретар короля Сигізмунда II Августа, викупив дві готичні кам'яниці при Ринку — Мельхіоргазівську й Шилінговську [2, с. 81, 88]. Наступний король — Стефан Баторій у 1576 році дозволив Корнякту спорудити на площі Ринок у Львові палац з шістьма вікнами, замість трьох дозволених правилами міста [8, с. 65]. 1580 року велику кам'яницю було зведено.

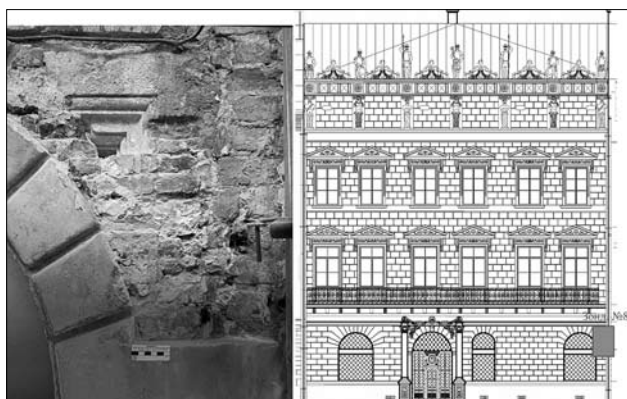
Очевидно, розпланування не повністю зруйнованих попередніх готичних будинків вплинуло на нерегулярне розміщення отворів на фасаді першого поверху палацу Корнякта¹. Зокрема, вісь головного входу дещо зміщена вліво (до півночі) від середньої вертикальної осі споруди. Вузьке аркове вікно справа від portalу не має своєї пари зліва. Між ним та крайнім правим арковим вікном у процесі реставраційних досліджень 2024—2025 років відкрито фрагменти цегляного мурування з частковими вкрапленнями вапняку [16, с. 10]. Можливо, камінь тут використаний для закладення отвору у фасаді попередньої кам'яниці.

Крайні аркові отвори партеру (які тепер є вікнами)² розташовані несиметрично, правий сильно зміщений до південного краю будинку.

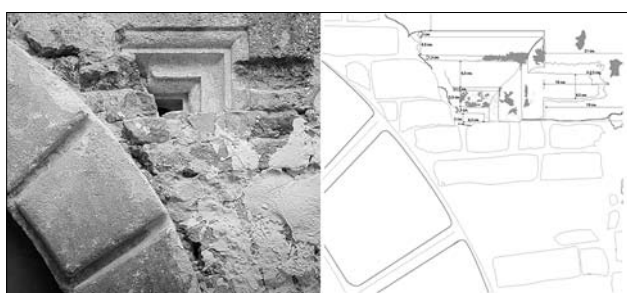
Саме над цим отвором, правіше його архівольта під час реставраційних досліджень 2025 року виявлено фрагмент білокам'яного (з вапняку) обрамлення. Складне профілювання, що формою дещо нагадує послідовність класичних чвертьвалу, вижолобка, полочки і чвертьвалу, утворює прямий кут, що є правим верхнім обмеженням прямокутного прорізу, вищого і відмінного за розміром та формою від того аркового вікна, яке є тепер (іл. 1 і 2). Це міг бути дверний портал або надпортальне вікно будинку, не цілком зруйнованого під час спорудження палацу Корнякта. Збоку від відкритого фрагменту видно давню декоративну кладку стіни, в якій чорна цеглина чергується з червоною, а шви між ними вигладжені й мають охристе забарвлення в масі. Тут же збереглися залишки поліхромії — смуга червона, жовта, синя (іл. 3).

Проби на другому поверсі (крайня ліва і між першим та другим вікном) показують подібне мурування: червона цегла покладена поздовж, чорна — тичком, вище — так само, але із зсувом, наче орнамент. Шви пофарбовані в рожеве (іл. 4).

Висота розташування виявленого давнього фрагменту профільованого обрамлення верхнього право-

Іл. 1. Фрагмент давнього профільованого обрамлення з вапняку. Світлина І. Змієвської, креслення О.Василини

Іл. 2. Фрагмент давнього профільованого обрамлення. Світлина і картограма авторів

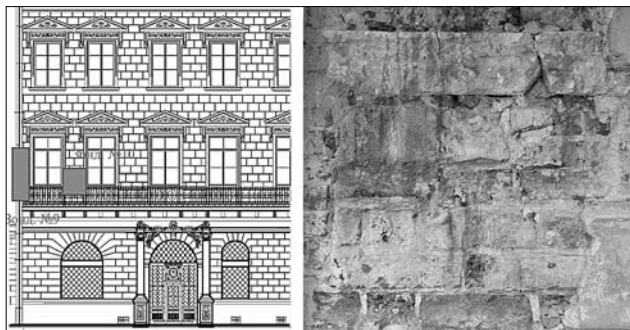

Іл. 3. Залишки поліхромії на стикі кам'яного обрамлення та цегляної готичної кладки. Світлина І. Змієвської

го кута невідомого отвору у фасадній стіні показує, що гурт (карниз), який розділяв перший та другий поверхи первісного (докорняктівського) будинку проходив вище, ніж теперішній. Можливо, міжповерховий карниз також і збудованого Корняктом палацу проходив на тому ж рівні, адже тепер ця частина фасаду спотворена пізнішим втручанням, зокрема доставленим балконом. Якщо припустити, що

¹ Залишки нервюр готичного склепіння збереглися у залі, зліва від вхідного portalу, в одному з підвальних приміщень знайдено готичний портал стрілкової форми [15, с. 412].

² До 1930 року тут були двері до крамниць, що видно на фото до 1914 року. URL: <https://polona.pl/item-view/81daf233-cf4d-4ee1-890c-3099896d5001?page=0>

Іл. 4. Готичне мурування з декоративними швами. Світлина І. Змієвської

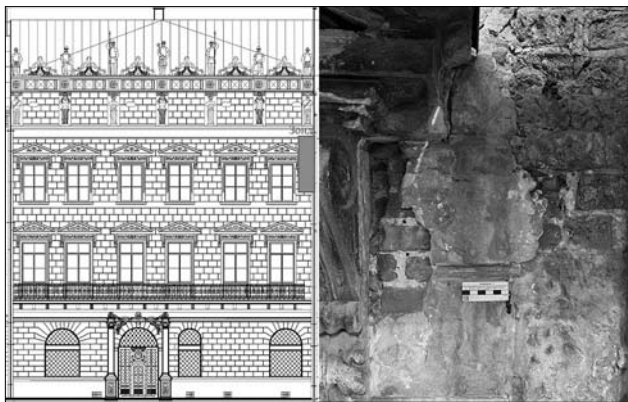

Іл. 5. Залишки рустів, які збереглись обабіч головного входу, позаду правої колони. Світлина І. Змієвської

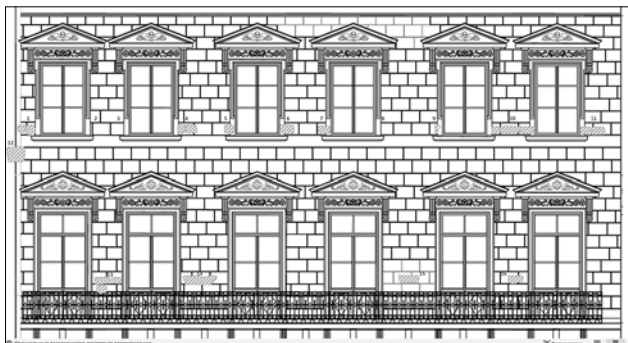

Іл. 6. Залишки готичного мурування на другому поверсі. Світлина І. Змієвської

гурт над партером в часи Корнякта таки був вище, ніж зараз, то це може бути додатковим аргументом на користь гіпотези реставратора 1930-х років Юзефа Пьотровського про те, що портал, який зараз тильний, первісно стояв перед головним вхо-

Іл. 7. Мурування з повторно використаної готичної цегли, довкола вікна мурування з австрійської цегли, справа в межах зондажу є залишок старого тиньку з насічками. Світлина І. Змієвської

Іл. 8. Схема розташування вапнякових міжвіконних блоків на фасаді. Картосхема авторів

дом у палац [10, с. 117]. Ще одним свідченням на користь цієї гіпотези є залишки рустів, які збереглись на правій стороні прорізу головного входу, позаду правої колони, розміри яких зовсім не відповідають видимому зараз рустуванню фасаду палацу Корнякта (іл. 5).

Реставраційні дослідження команди реставраторів під кураторством В. Карпіва виявили також наявність цегляної кладки з готичною перев'язкою або з вкрапленням середньовічної пальцівки на рівні другого поверху на стінах крайній зліва і крайній справа [16, с. 14, 16] (іл. 6). Це показує, що докорняктивські будівлі були муровані хоч би на рівень двох поверхів. У третьому ярусі фасаду фрагментів готичної кладки не знайдено, зате є приклади повторного використання середньовічних цеглин. Зокрема реставраційні зондажі на рівні між другим і третім поверхами та по краях третього поверху показали ренесансне мурування з частковим вкрапленням готичної повторно використаної цегли (іл. 7).

Складається враження, що Петро Барбон, архітектор, якого Корнякт запросив збудувати свій новий будинок [9, с. 49], ощадно поставився до фундаментів і стін попередніх кам'яниць, увівши їх в структуру власного проекту. Так само дбайливо він використав матеріали з попередніх розібраних мурів, долучивши добре збережені цеглини до мурування будинку Корнякта. Те, що вище третього поверху не знайдено жодного прикладу повторного використання середньовічної пальцівки, свідчить, що будинок у кінці XVI ст. був триповерховий, без аттика. Залишки пофарбування, які реставратори знаходили у пробах другого та третього поверхів вказують, що фасад у XVI столітті не був рустований, а, можливо, мав поліхромні декоративні зображення.

Перший ярус фасаду за характерним для Ренесансу правилом візуального увиразнення законів тектоніки архітектор Петро Барбон зробив суворішим, міцнішим на вигляд, з меншою кількістю отворів і пластичних прикрас. Натомість два верхні яруси облегли, влаштувавши шість вертикальних осей з віконними отворами в кожному ярусі. Як наслідок внутрішнього планування, залежного від залишків попередніх кам'яниць, у розподілі вікон по горизонталі прослідковується легка асиметрія: кожна пара віконних отворів дещо зближена між собою, а відстань між першою та другою парою менша, ніж між другою та третьою.

Кожне вікно в обох ярусах було прикрашене білокам'яним профільованим обрамуванням, прямим на другому поверсі, й з «вухами» на третьому. Вище обрамування кожного вікна покладена вапнякова перемичка, її чільна сторона прикрашена рельєфним різьбленням і створює своєрідний фриз, над яким вже розпочинається профілювання останнього декоративного надвіконного елементу — трикутного сандрика, по боках опертого на різьблені у вапняку консолі. Надвіконні фризи на другому поверсі дещо вищі, ніж на третьому.

За формою та розмірами вікна другого і третього поверхів у будинку Корнякта були наближені, що важко збагнути, оглядаючи сучасний фасад із трохи збільшеними по висоті віконними отворами третього поверху та сильно видовженими вікнами-дверми (т.зв. французькими вікнами) другого поверху. Однак у процесі реставраційних досліджень було виявлено лінію, яка позначала нижній край первісних ві-

Іл. 9. Фрагменти міжвіконних блоків в межах другого поверху. Світлина І. Змієвської

кон другого і третього поверхів — це вапнякові міжвіконні блоки (іл. 8). На другому поверсі ця лінія сягає приблизно рівня середини нижньої шиби сучасних вікон-дверей (іл. 9), а на третьому — трохи вища, ніж сучасні підвіконня (іл. 10).

На третьому поверсі у всіх віконних отворах під пізнім, накладеним з тиньку профільованим обрамуванням реставратори виявили первісне ренесансне білокам'яне профілювання, у XIX чи XX ст. частково (приблизно на 9—11 см) збите з внутрішнього краю з метою розширення отворів. Внизу так само було збите і замуровано характерні ренесансні розетки в основі вертикальних листів віконного обрамування³ (іл. 11).

³ Тракткування цих п'ятипелюсткових розеток є наближене до класичних зразків і суттєво відрізняється від поширених наприкінці 16-го ст. львівських різьб, які були плоскі і в основному чотиривісні. А це означає, що скульптурний декор палацу Корнякта робив інший майстер, ніж Чор-

Іл. 10. Фрагменти міжвіконних блоків в межах третього поверху. Світлина І. Змієвської

Вплив часу первісне пластичне орнаментальне оздоблення фасаду зазнало змін. Візуально спостерігаємо стилістичну й виконавську неоднорідність рельєфного декору надвіконних фризів і тимпанів сандриків. Наприклад, пальмети, вирізьблені в тимпанах над вікнами другого поверху, за візуальними ознаками поділяються на три групи. Над другим та четвертим вікном трактування мотиву найбільш наближене до манери зображення волют та акантового листа, яка опирається на класичні зразки з трактатів теоретиків архітектури (іл. 12).

Натомість різьбярі пальмет у сандриках над третім, п'ятим і шостим вікнами класичні правила зображення волют ігнорували, площинно і суто декоративно зображуючи закручену стрічку і спрощено трактуючи акантові листки (іл. 13). Манера обробки каменю й узагальненого трактування, навіть певного

ної кам'яниці, каплиці Трьох святих, каплиці Боїмів. Можливо, той самий, що тильний портал.

Іл. 11. Залишки ренесансної розетки в обрамуванні вікна третього поверху. Світлина О. Герій

вигладжування форм волют і листків нагадує скульптурні роботи ближчих до нас часів.

Пальметка ж тимпану першого вікна вартує більшої уваги (іл. 14). По-перше, її розміри вказують на те, що вона виконана для трикутника іншої форми, з трохи збільшеною висотою, але зменшеною основою, тобто не для існуючого сьогодні сандрика, профілювання якого також злегка відрізняється від сусідніх сандриків в цьому ряду. По-друге, волюти рельєфної пальмети, хоч і з меншою вправністю, але закручено точнісінько за тим самим правилом, що й завитки над антаблементом порталу 1580 року (тепер — на тильному фасаді кам'яниці Корнякта). Можливо, саме ця одна пальмета залишилась від первісного рельєфного оздоблення тимпанів надвіконних сан-

Іл. 12. Пальмети в тимпанах сандриків другого і четвертого вікон другого поверху. Світлини В. Карпіва та І. Змієвської

Іл. 14. Сандрик першого вікна другого поверху до та після реставрації. Світлини І. Змієвської та О. Герій

Іл. 13. Пальмети в тимпанах сандриків третього, п'ятого і шостого вікон другого поверху. Світлини В. Карпіва та І. Змієвської

дриків кам'яниці Корнякта, хоч самих сандриків не збереглось, бо вони мали б бути трохи вищі й вузчі, ніж нині існуючі.

Вапнякові перемички під сандриками вікон другого і третього поверху прикрашені рельєфним різьбленням. Центральним мотивом кожної композиції є маскарон у короні або кругла квітка-розетка. Корони трактовані декоративно (наче вінок з акантового

Іл. 15. Різьблені фризи над першим і четвертим вікнами другого поверху. Світлини І. Змієвської

листя античного Діоніса) або скевоморфно (стилізовано подано три видимі зубці справжнього вінця). В обидва боки від центрального мотиву розходяться вигнуті рослинні пагони, доповнені листям і квітами, або мотив обрамлюють С-подібні волюти (іл. 15). Всі орнаменти вирізьблені вручну, а тому всі різні як за вправністю виконання, так і за виглядом окремих елементів. Композиція цих фризів нагадує різьблені прикраси пізньоренесансних меблів. Маскарони в коронах — досить поширений орнаментальний мотив того ж періоду, що трапляється й в архітектур-

Іл. 16. Маскарон над головним порталом королівської кам'яниці. Світлина О. Герій

Іл. 17. Фрагмент гірлянди та лик ангелика над головним вхідним порталом. Світлина О. Герій

ному декорі ренесансних (Чорна кам'яниця) чи ранньобарокових (костел єзуїтів) споруд Львова.

Згідно з архівними джерелами та з датою, вирізьбленою на порталі (тепер тильному, від вул. Івана Федорова, 10) кам'яниці Корнякта, Петро Барбон збудував палац 1580 року [10, с. 115]. Це була перша виконана в стилі ренесансу споруда на східній сторо-

ні площі Ринок. Після цього в тому ж стилі постали будинки № 4 (так звана Чорна кам'яниця, 1588) та № 2 (тепер відомий під назвою «палац Бандіnellі», 1589), а потім інші [14, с. 30—32]. Фасад будинку Бандіnellі має схожі трикутні сандрики над вікнами двох верхніх поверхів, а вікна другого поверху Чорної кам'яниці мають схоже з вікнами третього поверху палацу Корнякта профільоване з вухами обрамлення. Але, крім загальної стилістичної подібності, фасад кам'яниці Корнякта має низку особливостей, аналоги яким нелегко знайти в збереженій з кінця XVI ст. архітектурі Львова. Причини можна шукати або в роботі іншого кола майстрів, або у суттєвих змінах, які внесли численні реставрації, що їх кам'яниця на Ринку, 6 зазнала після смерті Корнякта.

Сини Корнякта успадкували будинок 1603 року, а вже 1623 продали його ченцям ордену кармелітів. Від них у 1642 році палац купив шляхтич, на той час вже воєвода белзький і руський Якуб Собеський, 1646 року власником палацу став його син Ян Собеський, король Речі Посполитої з 1674 року.

На замовлення короля Яна III впродовж 1670—1678 років відбувалася реконструкція будинку [2, с. 77—80]. Є брак архівних даних, які саме зміни були внесені в екстер'єр та інтер'єр споруди під час перетворення її на королівську резиденцію і пристосування до нових функціональних потреб. Дослідники припускають, що в результаті внутрішнього перепланування було обладнано парадну тронну залу, зроблені колонні аркади у внутрішньому подвір'ї, а на чільному фасаді зі сторони Ринку додано фігурний аттик [9, с. 49]⁴. Способом круглої скульптури на аттику зображено короля і його почет — лицарів, а між ними виконано декоративні зубці у вигляді пари дельфінів.

Можливо, в той час було перероблено головний портал палацу і збагачено рельєфним різьбленням фасад. В усякому разі маємо точне свідчення, що портал або портали (парадний і тильний) переробляли, адже до сьогодні над входом в палац зі сторони вул. Івана Федорова зберігся картуш з «Яніною» — гербом Собеських. Завитки декоративного обрамлення поля цього картуша мають характерні, подібні на хрящ, потовщення — ознака ман'єристичного північно-

⁴ Цікаво, що на Чорній кам'яниці аттик додають тоді ж, у 1675—1677 роках.

європейського орнаменту «кнорпель», який у західних землях України поширився приблизно у 1640—1670-х роках [17]. Елементи подібного трактування завитків також можна спостерігати на маскаронах у вигляді голів вусатих чоловіків, вміщених над колонами парадного portalу палацу (іл. 16).

Між ними, а також лев'ячим маскаронном над замковим каменем вхідної арки перекинуто відтворені в камені фруктові гірлянди. Усі ці деталі виготовлені з вапняку, манера його різьблення для отримання форм гірлянд і маскаронів подібна, але суттєво відрізняється від манери виконання ангельських голівок у трикутниках над аркою парадного portalу (іл. 17). Натомість ці голівки трактуванням ликів, формою пір'їн, способом обробки тла мають багато спільного з ангельськими голівками в тимпанах сандриків над вікнами третього поверху. Мабуть ці деталі виготовлені в один час, але пізніше, ніж реконструкція палацу для Яна III Собеського.

Реставраційні дослідження 2020 року, задокументовані у звіті польських колег Марціна Козажевського та Лукаша Сроки, показали збереженість давнього вапнякового карнизу, що завершував третій поверх. Тепер він схований під пізнішим карнизом, зробленим з цементно-піщаного тиньку навіть без збереження первісного профілювання [18, с. 28—29]. Довгий час вапняковий фриз стояв відкритим, бо на поверхні каменю утворилась природна патина — потемніння, що добре проглядається під сколом накладеного з тиньку карнизу (іл. 18).

Під цим карнизом є фриз з профільованих кам'яних блоків, зіплених вапняно-цементним розчином двох типів: забарвленим у масі в лососевий колір і в ясно-охристий. Вапнякові блоки фризу очищені з фасаду інструментом, який залишив густу жолобчасту фактуру, дещо подібну до обробки тла позаду ангеліків в тимпанах вікон третього поверху (іл. 19). Мабуть, це сліди реставраційних втручань, яких будинок зазнав у XIX—XX століттях.

У 1723 році палац перейшов у власність магнатів Жевуських. 1793 року Юзеф Жевуський перебував у будинку сходову клітку в стилі ампір. Продату реконструкції свідчив напис на вмурований там плиті. Але вже в 1804 році Юзеф Жевуський продає кам'яницю Александру Ходкевичу, від якого в 1816 році кам'яницю купила княжна Гелена Понінська з Гурських [10, с. 119].

Іл. 18. Вапняковий карниз, що завершував третій поверх, під тиньком пізнішого профілювання. Світлина М. Козажевського, опубл. [18, с. 29]

Іл. 19. Оброблений реставраторами XIX—XX ст. фриз і завершені третього поверху й ангелік в тимпані вікна третього поверху. Світлина В. Карпіва та І. Змієвської

1820 року вона запросила архітектора Фридерика Баумана для реконструкції кімнат другого поверху і відповідно — фасаду [10, с. 119—120]. Бауман частину галерей внутрішнього подвір'я замінив флігелем, а парадні кімнати, які тепер називають «королівськими залами», оздобив вишуканою ліпниною. Відповідно до нового стилю інтер'єру цих кімнат він рекомендував збільшити вікна на французький манер, тобто перетворити їх у вікна-двері. Перед такими вікнами належало встановити балкон, що й було виконано вздовж всього фасаду з кам'яних плит на кам'яних консолях, врізаних у первісний вапняковий гурт над першим поверхом [18, с. 49].

Нововведення потягли за собою й даліші зміни фасаду. Мабуть, було рустовано нижній поверх будинку. Реставраційні дослідження 2024—2025 років виявили з лівого краю фасаду першого поверху, під зливною трубою, цегляну кладку з австрійської цегли (мабуть це латка в місці тривалого затікання), в якій прорізано канавки для рустування. В них проглядаються залишки вапняно-піщаного розчину, пофарбованого в рожево-охристий колір (це тиньк

Іл. 20. Прориті канавки в цегляному муруванні другого поверху для рустування, які на 7 см зміщені щодо сучасного рустування. Світлина В. Карпіва та І. Змієвської

Іл. 21. Фотографія фасаду з музейною таблицею 1910-х років та виявлені сліди від неї: заглиблення по контуру, так для монтажу. Фото фасаду опубл. URL: <https://ulemberg.wordpress.com/> Світлина І. Змієвської

першого рустування). А поверх нього є залишки цементно-піщаного тиньку сірого кольору (другий шар рустування), покритий численними пофарбуваннями [16, с. 3]. Інші зондажі цього поверху показують, що первинне вапняно-піщане рустування було в масі забарвлене у рожевуватий колір, подальші реставраційні доповнення вже за допомогою рожевої побілки намагались відтворити первісну колористику. Саме так зроблено рустування довкола крайнього лівого вікна. Оскільки його форму змінювали під час реставрацій XX ст. русти довкола нього виконані вже з зеленувато-сірого цементно-піщаного розчину з наступною рожевою перетиркою [16, с. 5]. Аналогічно виконані русти другого поверху — вони зеленуваті в масі, поверхня покри-

та цементно-піщаною перетиркою, кольорованою в масі на рожево (зверху є ще кілька шарів вторинного фарбування) [18, с. 45].

Очевидно, це вже вторинне рустування вищих поверхів, бо горизонтальна розшивка цих зеленкуватих в масі рустів на 7 см нижча від жолобків під первісне рустування, проритих у вапнякових міжвіконних блоках ренесансного періоду (іл. 20).

Власники будинку, як вміли, так піклувались про збереження його білокам'яних частин та декору. Одним з таких способів було промащення вапняку оліфою. Реставраційні дослідження 2025 року виявили шар оліфи на замковому камені парадного порталу, камені обрамування вхідної арки, маскароні над колоною порталу, обрамуванні аркового вікна першого поверху і профілюванні надвіконного сандрика на другому поверсі.

Після Понінських будинком недовго володіли Любомирські, які на початку XX ст. продали його місту. У 1908 році тут розмістили експозицію міського Національного музею імені короля Яна III. Впродовж 1910—1912 рр. кам'яницю реставрували, бо вона перейшла у власність міста в досить плачевному стані [15, с. 414]. Порівняння фотографій палацу 1904—1905 і 1914 років вказує на ремонт рустування фасаду, зокрема на рівні аттикового парапету, між гермами з постатями атлантів. Оновлення зазнали й постаті рицарів на аттику [10, с. 129]. Тоді ж спробували «відтворити оригінальні кольори кам'яного мурування і оголоти природний колір каменю» [10, с. 128]. У 2025 році реставратори знайшли окремі місця такого відтворення: кам'яне обрамування аркового вікна партеру покрите оліфою, тому потемніло і пожовкло, поверх цього шару здійснена світла цементна перетирка (очевидно 1912 року), на якій залишилось ще кілька шарів пізніших вапняних пофарбувань [16, с. 4].

На центральній осі будинку між другим і третім поверхами у 1912 році вмонтували таблицю з назвою музею. Під час реставраційних досліджень 2024 року під шаром рустування виявлено вирізане в цеглі заглиблення, яке точно повторює контур таблиці, відомої з архівних фотографій (іл. 21). Цікаво, що місце демонтованої таблиці заповнено рустами з округленими ребрами, а не двосхідчастими, як всі інші русти цього фасаду.

У 1910-х роках на партері обидва бічні аркові прорізи доходили до землі і були дверми до при-

ватних крамниць. Це задокументовано на архівних фотографіях.

У 1930 році палац Корнякта (тоді — Національний музей імені короля Яна III) знову зазнав поновлень під наглядом львівського архітектора Вітольда Равського. Суттєві зміни відбулися у внутрішньому подвір'ї. Тут львівський архітектор Людомил Дюркович розібрав флігель і відновив королівські триарусні аркади. Фото 1930-х років свідчать і про роботи на фасаді. Зокрема, крайні аркові прорізи партеру, які раніше були дверми, підмурували й перетворили на вікна форми, аналогічної до найширшого вікна розташованої неподалік Чорної кам'яниці. Також за аналогією до неї в усіх трьох вікнах першого поверху палацу Корнякта встановили широкі вапнякові перемички на рівні імпортів арки. Ці раніше таких перемичок не було підтверджують не лише архівні фото, але й реставраційні дослідження 2024—2025 років: камінь під врізаною у нього перемичкою крайнього лівого вікна має спричинені відкритим впливом атмосферного повітря і пилу почорніння. Цієї патини б не утворилося, якби конструкція була відразу зібрана (іл. 22).

Після підмурування крайніх аркових отворів партеру реставратори 1930 року з допомогою нового широкого гурту формують чітке відмежування цоколя, що проходить рівно по лінії підвіконня усіх (тепер трьох) вікон. Раніше такої тяги не було на фасаді палацу. Судячи з фото тих років цоколь набув світлого пофарбування. Це підтвердили стратиграфічні дослідження 2025 року: цоколь викладено з блоків вапняку, який з часом набув природного сірого патинування, над сіро-брудним шаром прокладена світла вапняно-піщана або вапняно-цементна перетирка, по якій проглядаються численні вапняно-сажеві пофарбування — мода радянських часів малювати всі цоколи в асфальтний колір.

Тоді ж справа від вузького вікна першого поверху змонтували іншу, ніж у 1910 році інформаційну таблицю — овальну, зроблену з пісковика. У 2025 році ця табличка розкрита з-під пізніших нашарувань. На ній видно сліди сколів гострим інструментом, проведені у радянський час з метою знищення напису, що повідомляв про функціонування у будівлі Національного музею імені короля Яна III (іл. 23).

Висновки. Фасад будинку відображає всі перипетії його історії, зміну мешканців, їх бажання при-

Іл. 22. Сліди патини на камені імпортів під встановленою у 1930 році перемичкою вікна першого поверху. Світлина І. Змієвської

Іл. 23. Музейна таблиця зі слідами вандалського знищення напису. Світлина В. Карпіва

стосувати споруду до своїх смаків і потреб. Він зберігає елементи всіх будівельних періодів, починаючи з готичного і до XX століття. Не всі зміни добре задокументовані в архівних матеріалах, тому багато питань залишається нез'ясованими, зокрема цікаво, до якого часу належать різьби над вікнами третього поверху, рустування та багато інших.

Комплекс реставраційно-дослідницьких робіт на фасаді палацу Корнякта (пл. Ринок, 6) у 2024—2025 рр. уперше виконав системну стратиграфічну, морфолого-типологічну та архітектурно-археологічну розвідку зовнішніх площин, що дало змогу реконструювати поетапну еволюцію будівлі й суттєво розширити попередній корпус знань, який переважно зосереджувався на історії власників і стилістичних узагальненнях. Після повного виконання реставраційного проекту частина виявлених артефактів (фраг-

менти мурування, залишки поліхромії, вкраплення готичної цегли) не буде у повному обсязі візуально доступною спостерігачеві, а тому наша публікація надає цінний матеріал для фахової спільноти, поглиблюючи розуміння історії змін кам'яниці упродовж століть і створюючи надійну основу для подальших атрибуцій та консерваційно-реставраційних стратегій.

1. Zubrzycki D. *Kronika miasta Lwowa*. Lwów, 1844.
2. Kunasiewicz S. *Przechadzki archeologiczne po Lwowie*. Lwów, 1874.
3. Łoziński W. *Patrycyat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku*. Lwów: Gubrynowicz i Schmidt, 1890.
4. Jaworski F. *Królowie polscy we Lwowie*. Lwów, 1912.
5. Крип'якевич І. *Історичні проходи по Львові*. Львів: Просвіта, 1932.
6. Charewiczowa Ł. *Czarna kamienica i jej mieszkańcy*. Lwów, 1935.
7. Свешнікова І. *Будинок Корнякта*. Львів: Каменяр, 1972.
8. Мельник Б. *Вулицями старовинного Львова*. Львів: Світ, 2006.
9. Łoziński W. *Sztuka lwowska w XVI i XVII wieku: architektura i rzeźba*. Lwów, 1898.
10. Piotrowski J. *Budowa krużganków w kamienicy królewskiej we Lwowie. Ochrona zabytków sztuki*. Warszawa, 1930—1931. Т. 1. С. 115—130.
11. Овсійчук В. *Архітектурні пам'ятки Львова*. Львів: Каменяр, 1969.
12. Овсійчук В. *Українське мистецтво другої половини 16-першої половини 17 ст. Гуманістичні та вільні ідеї*. Київ: Наукова думка, 1985.
13. Трегубова Т., Мих Р. *Львів. Архітектурно-історичний нарис*. Київ: Будівельник, 1989.
14. Вуйцик В. *Державний історико-архітектурний заповідник у Львові*. Львів: Каменяр, 1991.
15. Перелигіна О. *Корнякта кам'яниці. Енциклопедія Львова*. Львів: Літопис, 2010. Т. 3. С. 411—415.
16. Карпів В., Змієвська І., Бельський С., Баглей Л. *Науково-реставраційний звіт проведених техніко-технологічних досліджень різночасових шарів оздоблення фасаду кам'яниці Корнякта, пл. Ринок, 6, м. Львів (рукопис)*. Львів, 2024.
17. Герій О. *Хрящовий орнамент: на межі між ренесансом і бароко. Мистецтвознавство '12*. Львів: СКІМ, 2012. Т. 12. С. 71—78.
18. Kozarzewski M., Sroka Ł. *Dokumentacja badań konserwatorskich kolorystyki fasady Kamienicy Królewskiej*

we Lwowie (Rynek 6) na Ukrainie (рукопис). Lwów; Warszawa; Michałowice, 2020.

REFERENCES

- Zubrzycki, D. (1844). *Chronicle of the Lviv City*. Lviv [in Polish].
- Kunasiewicz, S. (1874). *Archaeological Walks around Lviv*. Lviv [in Polish].
- Lozinski, W. (1890). *The Patricians and Burghers of Lviv in the 16th and 17th Centuries*. Lviv: Gubrynowicz and Schmidt [in Polish].
- Jaworski, F. (1912). *Polish Kings in Lviv*. Lviv [in Polish].
- Krypiakewych, I. (1932). *Historical Passages in Lviv*. Lviv: Prosvita [in Ukrainian].
- Charewiczowa, Ł. (1935). *The Black Tenement House and Its Inhabitants*. Lviv [in Polish].
- Sveshnikova, I. (1972). *Kornyakt's House*. Lviv: Kameniar [in Ukrainian].
- Melnyk, B. (2006). *Through the Streets of Ancient Lviv*. Lviv: Svit [in Ukrainian].
- Lozinski, W. (1898). *Lviv Art in the 16th and 17th centuries: Architecture and Sculpture*. Lviv [in Polish].
- Piotrowski, J., & Remer, J. (Ed.). (1930—1931). *Construction of the Cloisters in the Royal Tenement House in Lviv*. In: J. Remer. *Protection of art monuments* (Vol. 1, pp. 115—130). Warszawa [in Polish].
- Ovsyichuk, V. (1969). *Architectural Monuments of Lviv*. Lviv: Kameniar [in Ukrainian].
- Ovsyichuk, V. (1985). *Ukrainian Art in the second half of the 16th — first half of the 17th century: Humanistic and Liberation Ideas*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Trehubova, T., & Mykh, R. (1989). *Lviv. Architectural and Historical essay*. Kyiv: Budivelnik [in Ukrainian].
- Vuytsyk, V. (1991). *State Historical and Architectural Reserve in Lviv*. Lviv: Kameniar [in Ukrainian].
- Perelyhina, O., & Kozysky, A. (Ed.). (2010). *Korniakt House*. In: A. Kozysky. *Encyclopedia of Lviv* (Vol. 3, pp. 411—415). Lviv: Litopys [in Ukrainian].
- Karpiv, V., Zmiievskaya, I., Belskii, S., & Baglei, L. (2024). *Scientific and Restoration Report of the Technical and Technological Studies of Different-Time Layers of the Korniakt House Facade Decoration, Rynek Square, 6, Lviv* (manuscript). Lviv [in Ukrainian].
- Herii, O. (2012). *Cartilage Ornament: on the Border between Renaissance and Baroque. Mystetstvoznavstvo*, 12, 71—78 [in Ukrainian].
- Kozarzewski, M., & Sroka, L. (2020). *Documentation of Conservation Research on the Colors of the Royal Tenement House Facade in Lviv, Rynek, 6, Ukraine* (manuscript). Lviv; Warsaw; Michalowice [in Polish].